

Deel 2: Werkwoordspelling persoonsvorm verleden tijd en voltooid deelwoord

In deze les leer je:

- Persoonsvorm in de verleden tijd juist spellen.
- spellen van het voltooid deelwoord;
- de juiste spelling van een bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord te hanteren.

In het schema werkwoordspelling leer je ③, ⑤ en ⑥ op te lossen.
Zie figuur 1.

Benodigde voorkennis

Je bent al bekend met de regels van 't ex kofschip. Je herkent een persoonsvorm en een voltooid deelwoord en je weet wanneer een werkwoord in de verleden tijd staat geschreven. Ook weet je wat een bijvoeglijk naamwoord is.

't Ex kofschip

't Ex kofschip mag je bij punt ③, ⑤ en ⑥ wel gebruiken. Hoe zat het ook alweer? Als de laatste letter van de stam van een werkwoord eindigt met een letter uit 't ex kofschip dan moet er een t achter komen. De stam is het hele werkwoord min -en. Ook hier is een uitspraakcorrectie op het laatst soms nodig. Verder gaat het alleen om de medeklinkers uit: 't e x k o f s c h i p.

Je kunt dit goed onthouden als je onderstaande figuur in je opneemt.

Zit de laatste letter van de stam in het kofschip, dan wordt het een t. Zit die letter niet in het kofschip dan wordt het een d.

Voorbeeld

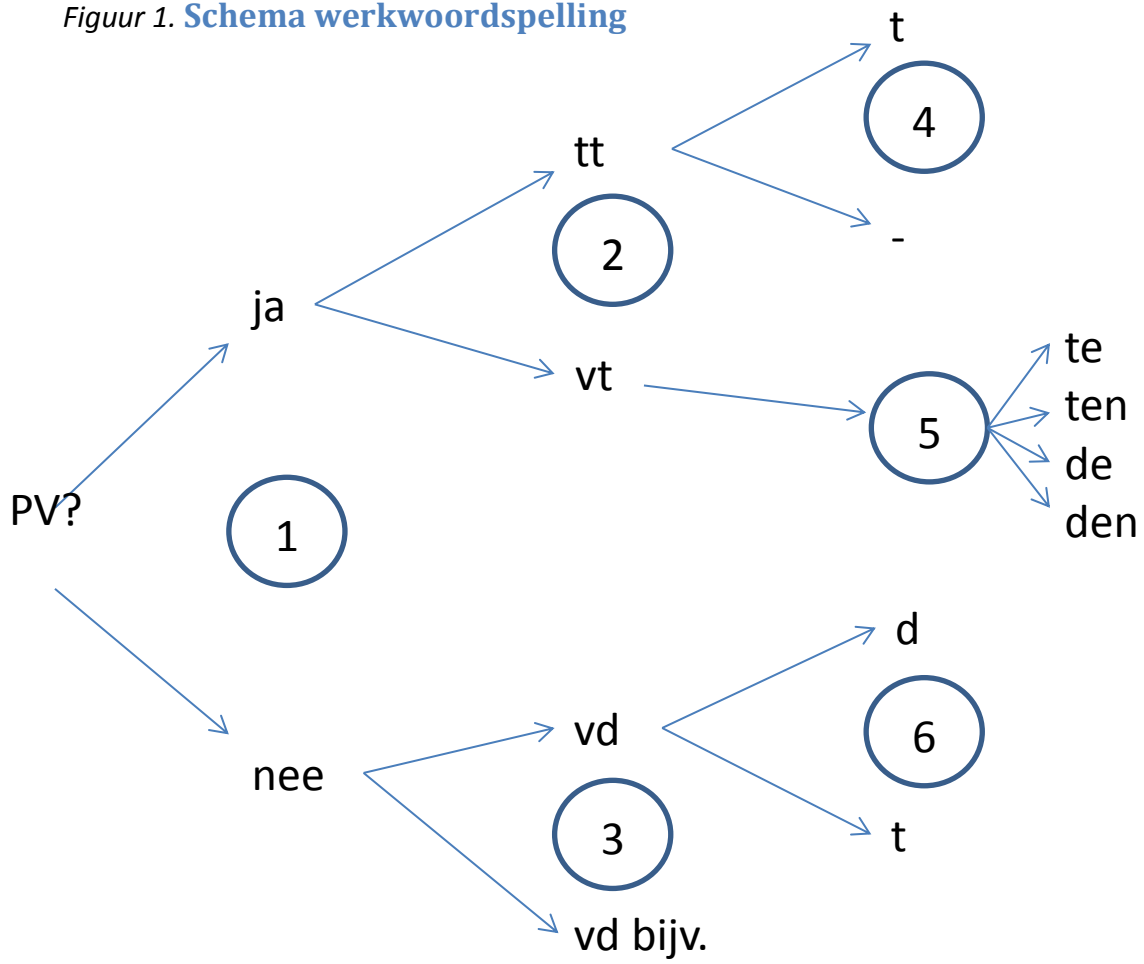
Hij heeft zijn kansen verspeeld.

Verspeeld is hier een voltooid deelwoord (zie verderop in deze les).

Verspelen is het hele werkwoord. De stam is *verspel* (hele ww min -en).

De l zit niet in 't ex kofschip dus het wordt een d.

Figuur 1. **Schema werkwoordspelling**

PV Verleden tijd ⑤

Bij de verleden tijd volg je de volgende route in het schema:

① Is het een persoonsvorm? Antwoord: ja.

Dan is de volgende vraag:

② tegenwoordige tijd of verleden tijd. Antwoord: verleden tijd.

Ik ga ervan uit dat je antwoord weet op de eerst twee vragen. Als je hebt vastgesteld dat het om de verleden tijd gaat dan is de volgende vraag:

⑤ **te, ten, de** of **den** achter de stam van het werkwoord schrijven. De stam is het **hele werkwoord min -en**.

Bekijk filmpje 6 van spellingjuf.nl

Voorbeelden

1. Gisteren strandden wij met de auto in de berm.
2. De directeur tobde de hele dag over het ontslag van een medewerker.
3. Hij juichte te vroeg want hij werd toch nog ingehaald.

Kun je van bovenstaande voorbeelden uitleggen waarom de verleden tijd zo gespeld moet worden? Jouw uitleg:

1.	twee d's omdat: -en omdat:
2.	geen t maar een d omdat: -e en geen -en omdat:
3.	geen d maar een t omdat: -e en geen -en omdat:

Wat is er fout aan onderstaande voorbeelden in de verleden tijd en vooral waarom?

<i>*Sneijder mistte de strafschop ruim.</i> Fout: Reden:
<i>*De chauffeurs laden de vrachtwagen uit.</i> Fout: Reden:
<i>*De woningen die meer dan een jaar te koop stonden daalde in prijs.</i> Fout: Reden:

Voltooid deelwoord ⑥

In deze lessen worden de belangrijkste twee deelwoorden uitgelegd. Het voltooid deelwoord (VD) en het bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord (VDB).

Een voltooid deelwoord heeft twee belangrijke kenmerken:

1. Het is een werkwoord met voorvoegsels zoals ge-, ver-, ont- of be-. Soms zijn deze midden in het werkwoord geplaatst.
2. Er staat altijd nog een werkwoord in de zin naast het voltooid deelwoord. Dit is het hulpwerkwoord en is altijd de persoonsvorm.

Route naar het voltooid deelwoord

Bij het voltooid deelwoord volg je de volgende route in het schema:

- ① Is het een persoonsvorm? Antwoord: nee.

Dan is het een deelwoord.

- ③ Voltooid deelwoord bijvoeglijk gebruikt (VDB wordt later uitgelegd) of een

- ⑥ voltooid deelwoord (VD).

Als je hebt vastgesteld dat het om een deelwoord gaat, dan kan het dus een gewoon voltooid deelwoord zijn of een voltooid deelwoord dat bijvoeglijk is gebruikt.

Voor de uitleg van de spelling van een gewoon voltooid deelwoord: bekijk filmpje 8 van spellingjuf.nl en/of lees onderstaande instructie.

Schrijf het **hele werkwoord** op en haal de **-en** eraf. De laatste letter van de ontstane stam bepaalt of je een t of een d schrijft aan het eind van het voltooid deelwoord. Je mag hiervoor 't ex kofschip gebruiken.

Voorbeelden van een gewoon voltooid deelwoord

1. Het eten wordt te koud opgediend.
2. Vader heeft drie keer opgeschept.
3. Het is tegen twaalf uur vanmiddag gebeurd.

Kun je van bovenstaande voorbeelden uitleggen waarom het voltooid deelwoord in die zin zo gespeld moeten worden? Jouw uitleg:

1.	een d omdat:
2.	een t omdat:
3.	een d omdat:

Wat is er fout aan onderstaande voorbeelden van voltooid deelwoorden en vooral waarom?

<i>*Sneijder heeft de strafschoep ruim gemisd.</i> Fout: Reden:
<i>*Wij zijn vorige week verhuist.</i> Fout: Reden:
<i>*Het is nu al voor de vierde keer gebeurt.</i> Fout: Reden:

Het voltooid deelwoord als bijvoeglijk naamwoord gebruikt ③

Een bijvoeglijk naamwoord zegt iets over een zelfstandig naamwoord. Dit heb je ooit eerder geleerd. Voorbeeld: "Die mooie hoed staat je goed." In deze zin is *mooie* het bijvoeglijk naamwoord.

Bij een voltooid deelwoord dat bijvoeglijk is gebruikt is de standaardregel dat het voltooid deelwoord zo **kort mogelijk geschreven** moet worden en verlengd wordt met een extra **e**. Bij sterke werkwoorden wordt het verlengd met **-en**.

<u>Voltooid deelwoord</u>	<u>Bijvoeglijk naamwoord</u>
De aardappelen zijn <u>aangebrand</u> .	De <u>aangebrande</u> aardappelen kunnen weg.
De wielrenner is <u>gestopt</u> .	De <u>gestopte</u> wielrenner verdient een onderscheiding.
Dit is <u>onbespoten</u> groente.	De <u>onbespoten</u> groente is gezond.
Het varken is <u>geslacht</u> .	Het <u>geslachte</u> varken is dood.
Het vliegtuig is veilig <u>geland</u> .	Het veilig <u>gelande</u> vliegtuig rijdt naar de hangaar.
Hij heeft de cadeaus <u>verloot</u> .	De <u>verlote</u> cadeaus hebben geld opgeleverd.

Maar let goed op de uitspraakcorrectie

Een voltooid deelwoord als bijvoeglijk naamwoord gebruikt, heeft dus altijd één t of één d en wordt zo kort mogelijk geschreven. Bovenstaande regel gaat alleen op als de uitspraak het toe laat. Als de uitspraak het niet toe laat dan pas je een **uitspraakcorrectie** toe.

<u>Voltooid deelwoord</u>	<u>Bijvoeglijk naamwoord</u>
De bron was volledig <u>uitgeput</u> .	De <u>uitgeputte</u> bron staat al maanden droog.
	-De uitspraakcorrectie is bij het bovenstaande voorbeeld noodzakelijk want anders staat er <i>uitgepute*</i> en dat spreek je anders uit dan dat je het schrijft.
Het zakgeld is <u>beloofd</u> .	Het <u>beloofde</u> zakgeld kreeg ik niet.
	-De uitspraakcorrectie is bij het bovenstaande voorbeeld noodzakelijk want anders staat er <i>belovde*</i> en dat spreek je anders uit dan dat je het schrijft.

Oefeningen Voltoid deelwoord als bijvoeglijk naamwoord gebruikt ③

Landen	Het [?] vliegtuig rijdt naar de hangaar.	
<i>gelande</i>	☒	Zo kort mogelijk
	☐	Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie
	☐	Sterk werkwoord

aanraken	Het [?] beeld werd snel verplaatst.	
<i>aangeraaakte</i>	☐	Zo kort mogelijk
	☒	Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie
	☐	Sterk werkwoord

Vul onderstaande tabellen in volgens bovenstaand voorbeeld en vergelijk jouw antwoorden met die van je buurman.

1.

aanleggen	We reden voor het eerst over de nieuw [?] snelweg.	
	☐	Zo kort mogelijk
	☐	Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie
	☐	Sterk werkwoord

2.

afkeuren	Het team ging toch trainen op het [?] veld.	
	☐	Zo kort mogelijk
	☐	Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie
	☐	Sterk werkwoord

3.

bewaren	De kinderen hebben de [?] kaartjes eerlijk verdeeld.	
	☐	Zo kort mogelijk
	☐	Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie
	☐	Sterk werkwoord

4.

beloven	Eindelijk heeft onze secretaresse de [?] brief getikt.	
	☐	Zo kort mogelijk
	☐	Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie
	☐	Sterk werkwoord

5.

verslepen	Twee sterke mannen hebben de [?] tafel omgedraaid.	
	☐	Zo kort mogelijk
	☐	Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie
	☐	Sterk werkwoord

6.

kiezen	Na een maand beviel de [?] kleur toch niet.	
	☐	Zo kort mogelijk
	☐	Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie
	☐	Sterk werkwoord

7.

omhakken	De tuinman heeft de [?] boom helemaal opgeruimd.	
	☐	Zo kort mogelijk
	☐	Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie
	☐	Sterk werkwoord

8.

plukken	De [?] tomaten deed hij netjes in een grote mand.
	☐ Zo kort mogelijk ☐ Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie ☐ Sterk werkwoord

9.

uitputten	De boer gebruikte veel mest op de bijna [?] grond.
	☐ Zo kort mogelijk ☐ Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie ☐ Sterk werkwoord

10.

verbieden	Vader ging niet zwemmen in het [?] water.
	☐ Zo kort mogelijk ☐ Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie ☐ Sterk werkwoord

11.

bespuiten	De [?] groenten zagen er toch niet mooi uit.
	☐ Zo kort mogelijk ☐ Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie ☐ Sterk werkwoord

12.

missen	Het publiek joelde na de [?] kans van de spits.
	☐ Zo kort mogelijk ☐ Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie ☐ Sterk werkwoord

13.

omdraaien	De [?] leerling kreeg strafwerk van de leraar.
	☐ Zo kort mogelijk ☐ Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie ☐ Sterk werkwoord

14.

verstoppen	De [?] kleuter kwam pas na een half uur tevoorschijn.
	☐ Zo kort mogelijk ☐ Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie ☐ Sterk werkwoord

15.

slachten	Het [?] varken werd aan het spit gehesen.
	☐ Zo kort mogelijk ☐ Zo kort mogelijk met uitspraakcorrectie ☐ Sterk werkwoord

Reflectieformulier werkwoordspelling vt en vd

Naam	
Klas	
Datum	

Was dit een moeilijke oefening voor jou? Zo ja leg uit.

--

Kon je met deze werkwijze de vt van werkwoorden foutloos oplossen na deze oefening?

Zo nee, leg uit

--

Kon je met deze werkwijze vd van werkwoorden foutloos na deze oefening?

Zo nee, leg uit

--

Kon je met deze werkwijze het bijvoeglijk gebruikt vd oplossen?

Zo nee, leg uit

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Werkwoordspelling vind ik niet zo belangrijk. Ik haal zonder ook wel goede cijfers
- ☐ Het kost te veel tijd om er goed over na te denken
- ☐ Anders:

Z.O.Z.

Wat zou je kunnen helpen om dit ook in de praktijk foutloos toe te passen?
Kruis aan:

- ☐ Ik maak bijna geen fouten meer in de praktijk bij vd en vt
- ☐ Nog een paar oefeningen maken
- ☐ Nog veel oefenen
- ☐ Ik heb een andere soort oefeningen nodig
- ☐ Ik moet eerst leren het O van een zin te benoemen
- ☐ Ik moet eerst leren de PV van een zin te benoemen
- ☐ Ik moet eerst leren om een VD te herkennen
- ☐ Ik moet eerst de regels van het kofschip nog leren
- ☐ Ik moet eerst leren om een bijvoeglijk naamwoord te herkennen
- ☐ Anders